SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXVIII (22)
No. (štev.) 49

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
.. decembra 1969

Smešijo se in izdajajo se

Avstralski mesečnik „Misli", ki ga izdaja vsem znani p. Bernard Ambrožič, so v Sloveniji nevarne. Tako je ugotovilo uredništvo tega mesečnika, in sicer iz naslednjega primera:

Slovenskemu rojaku v domovini je bila ena številka poslana v zapečatenem pismu po zraku. Namesto „Misli" pa je prejel naslovljenec od krajevne občine obvestilo: „I. Tisk se odvzame brez odškodnine; II. Pritožba ne zadrži izvršitve odločbe; III. Po členu 15. in 21. zakona o tisku in drugih oblikah informacij se smatra poslana pošiljka za tuji tisk. Po drugem odstavku 68. člena omenjenega zakona za vnašanje takega tiska je potrebno dovoljenje zveznega komisariata za notranje zadeve v Beogradu. Po 75. členu se tuji tisk, ki pride v državo brez dovoljenja, odvzame brez odškodnine. Načelnik oddelka. A. K."

Novembrske Misli posvečajo temu dogodku uvodnik pod naslovom „Smešijo se in izdajajo se". V uvodniku najprej ugotavljajo, da ni važno ime človeka in kraja, kamor je bila številka Misli namenjena. Važno je dejstvo samo, dasi je bilo znano iz drugih virov, da so „Misli" v Sloveniji prepovedane, je to sedaj uradno potrjeno. Nato nadaljuje uvodnik:

Smešijo se. Meje Slovenije so na široko odprte. Tako beremo in vemo, da je res. To zatrjujejo oblasti v Sloveniji same. Povodnji tujih turistov in obiskovalcev domačinov se vlivajo v Slovenijo mesec za mesecem. Povedo nam, da jim na meji le zelo površno pregledajo prtljago, zato lahko prinesejo s seboj skladovnice „prepovedanega tujega tiska" in ga po mili volji delijo med domačine. Slavni „zvezni sekretariat za notranje zadeve v Belgradu", ki ima baje edini pravico odločevati, kateri tuji tisk sme v državo in kateri ne — ta slavni sekretariat lepo molči in lokalne oblasti mižijo. Turizem — denar!

Tisoči „sezonskih" delavcev in delavk odhajajo iz Slovenije s trebuhom za kruhom v razne evropske dežele. Dokler so „zunaj", lahko berejo vse, kar jim pride pod roko. Ko se vračajo, lahko prinesejo „tujega tiska" lepe naklade, pa oblasti mižijo, ker pač ti ljudje prinašajo v prvi vrsti — devize. Seveda je vse to domačim oblastnikom neljubo, toda ne morejo si pomagati. Sami dobro vedo, kakor vemo mi in ves svet, da bi bila v Sloveniji silna revščina brez garanja Slovencev v kapitalističnih deželah. Brez denarja iz tujine bi ljudje ne mogli vzdrževati samih sebe, kako šele stolčke raznih oblastnikov? Zato ti — mižijo...

Ko je pa nekdo, ki je želel dobiti neke informacije iz Avstralije, namesto osebnega pisma imel prejeti številko Misli, je moč oblastnikov v Sloveniji zrasla do oblakov, ali pa se je zgrozila pred lastno onemoglo silo. Hanibal pred vrati. Treba je bilo poiskati paragrafe pa celo prave belgrajske paragrafe izvleči iz njih posamezne točke, z vso smešno uradnostjo narediti **odločbo** in jo namesto **Misli** dostaviti nič hudega slutečemu državljanu.

In drugo čudo. **Misli** lahko pošljemo kamorkoli v **Srbijo** kot tisk, pa tam doli jih naslovljenec gladko dobi. Smešno, kaj?

—

Izdajajo se. Pošiljka Misli, o kateri je govor, je šla in prišla v Slovenijo v zapečateni kuverti, nič drugače kot privatno pismo. Ali ni rečeno, da pisemske cenzure v Jugoslaviji že davno ni več? Kako so zaslutili, da je v kuverti list Misli? Ali je povedal to samo nos? Nehote so se izdali in dokazali, da je trditev o odpravi cenzure — bajka. S tem se niso samo osmešili, to je precej bolj resna stvar. Zahrbtnost je vse hujša kot smešnost.

Preiskava v ameriški vojski glede grozodejstev nad civilnim prebivalstvom v Južnem Vietnamu se nadaljuje. Tako ameriško kakor svetovno časopisje je natrpano s podrobnim opisovanjem dogodkov, ki so bili delo posameznikov, pa mečejo slabo luč na ves svobodni svet.

TITOV BREZUSPEŠNI BOJ PROTI NOVEMU RAZREDU

SAMO S SILO ZAUSTAVLJA RAZKROJ

Jugoslovanski komunistični diktator Tito zadnje čase veliko govori. Z govorjenjem in gostobesednostjo skuša na vseh koncih in krajih krpati luknje v jugoslovanskem gospodarskem sistemu, v partijskih vrstah, v takozvani samoupravni družbeni ureditvi, luknje skozi katere sili v njegov komunistični sistem razkroj, ki ga ni mogoče ustavljati z drugimi sredstvo, kakor le s silo.

Po siloviti gospodarski reformi, ki naj bi se spremenila v odrešilno zdravilo za zavoženo jugoslovansko partijsko gospodarstvo, se je v komunistični Jugoslaviji iz partijskih direktorjev posameznih podjetih polagoma razvil svojevrsten razred „manažerjev". To še ne bi bilo nič hudega, saj je jugoslovenska partijska družba itak že dolgo sestavljena iz več razredov, ki pa se vsi ujemajo na skupni imenovalec: izžemalcev jugoslovanskih narodov. Toda stvar je šla tako daleč, da se je Titu odn. njegovi okolici zazdelo, da je treba spregovoriti besedo tudi o tem.

Zato je Tito na svojem potovanju iz potresne Banjaluke v bližnjem Sarajevu izjavil, da v Jugoslaviji vedno bolj dviga glave „razred manažerjev" in da ta spet novi razred „skuša prevzeti pod svoje vodstvo vse gospodarstvo in se postaviti nad delavski razred."

Tito v svojem govoru nadalje ni mogel mimo bridke resnice, ki se je jugoslovanski komunisti otepajo z vedno manjšim uspehom, da je namreč med jugoslovanskimi narodi vedno več ljudi, „ki bi radi videli likvidacijo našega sistema delavnega samoupravljanja" in da se pojavljajo celo taki „kapitalistični" grešniki, ki „hočejo spremeniti naše proizvajalce znova v najeto delavstvo."

Brandtova Nemčija se odpoveduje jedrnemu orožju

Krščanski demokrati zahtevajo razčiščenje z Moskvo

Zahodna Nemčija je pretekli teden podpisala mednarodno pogodbo o prepovedi razširjanja jedrnega orožja. Zahodnonemški veleposlaniki v Washingtonu, Londonu in Moskvi so od zahodnonemškega zunanjega ministra Sheela dobili ukaz, naj to storijo istočasno, takoj po prejemu ukaza iz Bonna.

V zahodnonemškem parlamentu je bila pred podpisom omenjene pogodbe velika debata, v kateri je prišlo do burnih prizorov vsled ostrega nasprotovanja krščanskih demokratov proti podpisu pogodbe.

Zahodnonemški krščanski demokrati zagovarjajo svoje odklonilno stališče do pogodbe z zahtevo, da bi morala Zahodna Nemčija prej razčistiti vrsto političnih in vojaških vprašanj s Sovjetsko zvezo. Krščanski demokrati prav tako izjavljajo, da ni mogoče zaupati ne Washingtonu ne Moskvi, da se bosta v vsem držali pogodbe. Tema velesilama bo pogodbo vsak trenutek mogoče kršiti, če že ne preklicati. V takem slučaju bodo ostale podpisnice, ki nimajo svojega atomskega orožja, ostale na milost in nemilost izročene vojaškemu pohlepu Moskve.

Novi socialistični predsednik Zahodne Nemčije Brandt je v zvezi s podpisom pogodbe izjavil, da zahodnonemških socialistov in njegove vlade ti razlogi ne zanimajo in da je ukazal pogodbo podpisati zato, ker „je mnenje naše vlade, da ta pogodba služi svetovnemu miru".

Brandt namerava v kratkem potovati tudi v Moskvo. Med drugim namerava v Kremlju prositi za svobodo še edinega nacističnega veljaka, ki je zaprt v spondauskih ječah, Rudolfa Hessa. Zahodni zavezniki so večkrat predlagali sovjetom, naj bi ostarelega Hessa izpustili na svobodo, toda Moskva je predlog doslej vztrajno zavračala.

Preganjanje Solženicina se nadaljuje

„Sovjetska družba je močno bolna"

Zveza sovjetskih pisateljev nadaljuje z napadi na 51 letnega sovjetskega pisatelja Aleksandra Solženicina. V svojem glasilu Literaturnaja Gazeta piše, da „dejanja in izjave Solženicina sovpadajo s tistimi, ki nasprotujejo sovjetskemu socialističnemu sistemu".

Pred tremi tedni je Zveza izgnala Solženicina iz svojih vrst in mu prepovedala objavljati svoja dela v Sovjetski zvezi. Pretekli teden je Zveza v novem napadu na Solženicina objavila, da mu sovjetska oblast dovoli, da se izseli na Zahod. „Nihče Solženicina ne bo zadrževal in mu preprečil odhoda, če hoče iti tja, kjer njegova protisovjetska dela in pisma sprejemajo s takim zadovoljstvom," izjavlja Zveza.

Podobno je Zveza delala s Pasternakom, potem ko je za Doktorja Živaga dobil Nobelovo nagrado za literaturo. Pasternak ni emigriral na Zahod. Solženicin doslej ni nakazal, da bi nameraval to storiti.

Zadnji napad Zveze sovjetskih pisateljev je osredotočen na Solženicinovo odprto pismo, v katerem zahteva svobodo govora v Sovjetski zvezi. Solženicin piše, da bi „svoboda govora očistila domovino vrste bolezni, kajti sovjetska družba je močno bolna." V pismu Solženicin nadalje dobesedno piše: „Odpihnite prah s svojih ur, ki vse zaostajajo za časom. Ne zavedate se, da se zunaj dani. V tem kritičnem času za našo težko bolno družbo niste zmožni podati ničesar konstruktivnega, nič dobrega, temveč samo vaše sovraštvo in nasilje."

Solženicin je izjavil, da je napisal odprto pismo zato, ker mu Zveza ni dala možnosti za obrambo pred njenim odborom, ki mu očita protisovjetsko stališče v novelah „Rakov oddelek" in „Prvi krog", ki sta bili obe z navdušenjem sprejeti na svobodnem Zahodu.

IZ TEDNA V TEDEN

Michael Collins, pilot Apollo 11, je bil imenovan za pomožnega državnega tajnika za javne zadeve pri severnoameriškem zunanjem ministrstvu. Collins je izjavil, da se je že pred poletom z Apollo 11 odločil, da bo po vrnitvi z Lune na Zemljo opustil astronavtiko.

Mike Mansfield, severnoameriški demokratski senator, je v kongresu izjavil, da smatra „550.000 ameriških vojakov v Zahodni Evropi za nevarno potrato državnih finančnih sredstev". Zato je zahteval, naj Nixon „odločno skrči število ameriške vojske" tudi v Zahodni Evropi.

Zunanji ministri Čila, Kolumbije, Peruja so podpisali sporazum o ustanovitvi Andskega skupnega trga. V srednji Ameriki so leta 1960 Costa Rica, Nicaragua, Guatemala, Honduras in El Salvador podpisale podobno pogodbo za svoje področje, ki so od takrat naprej povezane v srednjeameriški skupni trg. Brazil, Argentina, Paraguay in Bolivija pa se počasi bližajo medsebojni gospodarski povezavi, dasi je do povezave v skupnem tržišču, podobnem zgoraj omenjenima, še zelo daleč.

Na sestanku članic SET-a v Haagu je Pompidou črtal dosedanji francoski veto proti britanskemu včlanjenju v organizacijo, ni pa popustil od De Gaullovega stališča, da Anglije ne smejo takoj pripustiti v organizacijo kot redno članico. „Najprej se morajo dosedanji člani SET-a še tesneje politično in gospodarsko povezati," je zahteval Pompidou.

La subversión en Bolivia

Ante la nacionalización de la "Bolivian Gulf Oil" por parte del general Ovando Candía se pudo ver en La Paz el espectáculo ofrecido por los militantes de la extrema izquierda aclamando al general y lanzando "slogans" contra el "imperialismo yanqui". Lo más curioso del caso es que en Bolivia el general Ovando no había cesado de ser denunciado desde hacía varios años como un "lacayo del imperialismo yanqui" y un "verdugo del pueblo boliviano". Bastó pues que el general Ovando anunciara un plan revolucionario y nacionalizara una compañía petrolera norteamericana, y circulasen versiones sobre un eventual reconocimiento de Cuba, para que el mismo nombre, tan odiado por los extremistas, fuese súbitamente aclamando por ellos.

Sin embargo no nos engañemos. Como sucedió en Cuba en 1959 antes que Castro comunizase su régimen, como había ocurrido en tantos otros lugares, los ultras de la revolución aclaman en realidad a los hombres del poder, con la esperanza de poder desbordarlos y arrastrarlos hacia una radicalización extrema. Además las tentativas para instaurar un régimen a lo cubano continúan desarrollándose en la sombra. No obstante los fracasos de la guerrilla que Che Guevara estableció en Bolivia, algunos sobrevivientes intentan reanudar los combates, bajo las órdenes de Harry Villegas, alias Pombo, capitán del ejército cubano.

Por lo tanto, no solo la subversión continúa amenazando a Bolivia, sino que al igual que hace un par de años, es la Habana quien toma la iniciativa.

Prevratnost v Boliviji

Spričo nacionalizacije, ki jo je izvedel general Ovando Candia nad ameriško petrolejsko tvrdko „Bolivian Gulf Oil", so v La Paz lahko videli prizor, kako so predstavniki levičarjev vzklikali generalu in obsojali „ameriški imperializem". Zanimivo je zlasti to, da je bil general Ovando že več let s strani iste levice označen kot „lakaj ameriškega imperializma" in „rabelj bolivijskega naroda". Zadostovala je nacionalizacija petrolejske družbe, napoved revolucionarnega načrta in namigi, da bo priznan kubanski režim, da so ekstremisti pozabili na vse to in vzklikal generalu.

Vendar se ne smemo motiti. Enako, kot se je zgodilo na Kubi leta 1959, preden je Castro komuniziral svoj režim, kot se je zgodilo na tolikih drugih krajih, ultra revolucionarji pravzaprav odobravajo režim v upanju, da bi lahko njegove nosilce preplavili, in jih speljali v ekstremno radikalizacijo. Poleg tega pa se podtalno še vedno ponavljajo poskusi vzpostaviti režim po kubanskem vzorcu. Kljub porazom, ki jih je doživela gverila, katero je v Boliviji zanetil Che Guevara, nekateri preživeli skušajo nadaljevati z bojem, pod vodstvom kapetana kubanske vojske, Harryja Villegasa.

Kot vidimo, prevratnost še vedno predstavlja resno nevarnost za Bolivijo, in poleg tega, je, kot že leta nazaj, Habana tista, ki to prevratnost vodi.

Pogreb dr. Mihe Kreka

Cleveland, 24. novembra. Lep in časten pogreb. Sv. mašo je ob asistenci mnogih duhovnikov daroval msgr. Kunstelj in v cerkvi imel poslovilni govor.

Na grobu so se poslovili: Karel Mauser, Borivoje Karapandžić za srbsko skupino dobrovoljcev, George Zimmermann za Hrvatsko Seljačko Stranko, Peter Markeš za kanadske Slovence, Radivoje Knežević — Glas Kanadskih Srba, dr. Ciril Žebot, in končno Jože Melaher kot tajnik in osebni prijatelj dr. Kreka. Na pogrebu je bila vdova dr. Mačka, dr. Nija Natlačenova, dr. Pešelj iz Washingtona. V pogrebnem zavodu se je od Kreka poslovil bivši senator Frank Lausche, dober prijatelj in vedno na razpolago za pomoč dr. Kreku.

Tako pravi kratko sporočilo. Obširneje bomo poročali v prihodnji številki.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

POSVETITEV MARIJI

Preteklo nedeljo 30. novembra je predsednik države, general Juan Carlos Onganía posvetil Argentino Marijinemu Brezmadežnemu Srcu.

V nedeljo je že ob petih zjutraj odšla skupina romarjev peš iz General Rodrigueza. Nosili so pravi kip lujanske Matere božje. Na čelu romarjev je šel sam predsednik države, ki je tako prehodil 17 kilometrov. Malo preden je kolona prispela v Luján, se ji je pridružila še predsednikova žena. V romarski procesiji je bilo tudi več ministrov.

Ko so prispeli v Luján, jih je tam pričakovala že ogromna množica vernikov, ki so prišli z raznimi vozili. Za to priliko so vozili posebni vlaki zastonj. Takoj po prihodu kipa lujanske Marije je bil ta postavljen na oltar sredi trga, nakar se je pričela romarska maša, ki jo je daroval kardinal Caggiano s 24 škofi argentinskega škofovskega zbora. Po končani maši je predsednik gen. Onganía prebral povetilno molitev, posebej sestavljeno za to priliko, s katero je deželo in narod priporočil Brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Po posvetitvi se je vršila še parada, katere so se udeležile skupine gavčov, ter oddelki vseh treh vej oboroženih sil.

Posvetitev pa je imela tudi svoje ozadje. Nihče sicer ni zanikal resničnega verskega vzroka predsednikove odločitve, a mnogi so oporekali zaradi prilike, ker država še ni v najlepšem redu in miru. To so tudi izrazili v javnosti, med njimi zlasti duhovniki „Tretjega sveta" in pa neuquenski škof.

Vsekakor pa je državni predsednik želel, da bi bil ta dan dan sprave naroda. Zato je še v svojem obisku v San Juanu objavil, da bodo za to priliko oproščeni vsi politični in gremialni pripornik, ki so bili sojeni po majskih rabukah. V ponedeljek 1. decembra pa so bili amnistirani tudi vsi tisti, ki so jih sodila vojaška sodišča. S tem v Argentini ni več ne političnih ne socialnih pripornikov. Ugodena pa je tudi ena glavnih sindikalnih zahtev. Med spuščenimi se nahaja Raimundo Ongaro, katoliški levičar; ter kordobska sindikalista Tosco in Torres, obsojena na 8, oz. 4 leta zapora po vojaškem sodišču.

UČITELJI SE POMIRJAJO

Ne le, ker se bližajo počitnice, temveč zlasti po razgovorih s predstavniki vlade, se je učiteljski gremij končno pomiril. Problem je nastal zlasti v notranjosti dežele. Učitelji, ki poučujejo v provincah, so namreč slabše plačani kot pa oni, ki poučujejo v glavnem mestu in Velikem Buenos Airesu. Tako se je pripetilo, da so učitelji cuyanskega področja prejemali le 17.500 pesov na mesec. To je povzročilo razne zahteve. Ker te niso bile ugodene, so pričeli s stavkami. Da se reši ta položaj na miren način, so se sestali predstavniki učiteljskega gremija z notr. ministrom. Ta je obljubil, da bodo plače provincijskih učiteljev čim prej izenačene s plačami buenosaireških učiteljev. Z obema ukrepoma (amnistijo in učiteljskimi plačami) si je vlada za dalj časa (vsaj do marca drugega leta) zagotovila sindikalni mir. Na tem polju se pozornost obrača le še na komisijo „25", ki vodi delavsko gibanje, in se je pretekli teden sestala z delavskim drž. tajnikom; zaprosila pa je tudi za avdienco pri predsedniku države. Odgovora še ni prejela.

Duhovna kriza sodobnega človeštva

Spričo velikega mnogovrstnega razvoja in silnih sprememb doživlja sodobno človeštvo precejšnjo duhovno krizo. Ti pojavi zadevajo tudi katoliško Cerkev in njene člane. Po nekaterih državah višje življenjske ravni se ta kriza čuti zlasti pri mlajših duhovnikih in bogoslovcih.

Drugi vatikanski cerkveni zbor je sprejel marsikaj potrebnih in koristnih sprememb na različnih področjih cerkvenega življenja. Postavil se je proti tistim, ki so hoteli zadržati samo staro, saj živi organizem nujno raste in se razvija. Seveda se pa tudi razni nositelji zmotnih ali nezdravih idej skrivajo za koncil ter razkrajajo katoliško cerkveno skupnost.

Papež Pavel VI. se je že med koncilom čutil dolžnega nastopiti proti zmotnim naukom glede sv. Rešnjega Telesa. Holandskemu katekizmu je posebna komisija kardinalov očitala nejasnost in dvoumnost ter predlagala spremembo petnajstih točk, ki se nanašajo na deviško spočetje Jezusovo, izvirni greh, zadostilni značaj Kristusove smrti na križu, daritveni značaj svete maše, navzočnost Kristusovo v sv. Rešnjem Telesu, spremenjenje, obstoj angelov, neposredno stvarjenje človeške duše, posmrtno življenje, papeževo prvenstvo, čudeže ter nekatera moralna vprašanja. Avtorji katekizma so se pokazali uporni ter niso hoteli sprejeti popravkov, čeprav so se holandski škofje izrekli za popravke. Zaradi takega ozračja je papež na koncu leta vere dal svetu novo veroizpoved, ki naj bo zlasti duhovnikom in bogoslovcem kažipot skozi pragozd sodobnih mnenj.

Proti tistim krogom, ki so pod kakršnim koli razlogom želeli omajati obveznost celibata v latinski Cerkvi, je papež izdal posebno encikliko, kjer je obširno odgovoril na razne ugovore, kakor tudi bogato pojasnil razloge, ki zahtevajo da se v tej točki ne popusti. Tudi na zadnjem simpoziju škofov v Švici je bilo ugotovljeno, da dosedanje stanje duhovnih poklicev pri pravoslavnih, **protestantih in anglikancih ne daje** upanja, da bi se s popuščanjem obveznosti celibata dvignilo število poklicev. Prav **tako ni pričakovati, da bi bili** oženjeni duhovniki bolj sposobni in bolj goreči Kristusovi apostoli. Sodobnega materializma ne moremo zdraviti s popuščanjem čutnosti, ampak samo z večjim idealizmom, z večjo požrtvovalnostjo.

Škof dr. Janez Jenko

„Maziljeni pajek"

Pod tem naslovom je izšla pri založbi „Obzorja" v Mariboru knjiga, ki jo je napisal pisatelj Jože Javoršek, katerega pravo ime je Jože Brejc. Pretresljive besede, ki jih je napisal ob tej priliki pisatelj o svojem edinem sinu — 12-letnem samomorilcu — smo objavili v številki 42 od 16. 10. t. l. Svobodne Slovenije. Jože Brejc izhaja iz družine, ki je veljala za katoliško. Ko pa je nekoč pred vojno prinesel svoje pesmi Edvardu Kocbeku, je to postalo zanj usodno. Postal je povezan z njim na življenje in smrt. Kot krščanski socialist je stopil s Kocbekom v Osvobodilno fronto, kasneje pa se je zaradi pritiska strahu in kariere ločil od njega. Samomora svojega sina Brejc sedaj indirektno obtožuje tudi Kocbeka in v navedeni knjigi postavlja ostre ugotovitve. Med drugim pravi dobesedno:

„Tisti, ki so bili politično nadarjeni ali spretni ali so se pravočasno izučili, so Kocbeka hitro zapustili in odšli večidel v partijo. A drugi? Prava groza. Prišlo je do strašnih izbruhov, saj so prenekaterega krščanskega socialista partizanski komandanti kratkomalo pobili." (Kako je mogoče, str. 206)

Jože Brejc je mnenja, da je bil „politično nadarjen", ker je zavrgel Kocbeka. Zanj Kocbek, ki ga imenuje „maziljeni pajek" in „jeznorita trepetlika", ki „s srborito jalovostjo živi sredi slovenstva", ni imel dejansko nikdar pomembne vloge v Osvobodilni fronti, kot naj bi bilo kazno iz njegovih dnevnikov. „Prepričan sem,da bi se OF prav tako dobro razvila, ali pa še bolje — brez Kocbeka" (str. 201). Kljub temu se čutim dolžan o njem govoriti, saj „sem se bil s Kocbekom že v rani mladosti povezal in se je moje življenje že v začetku usmerilo v iztirjenost" (str. 207).

KOROŠKA

Kakor je znano so letos gostovali koroški Slovenci z Vombergarjevim Martinom Krpanom v Mengšu in Domžalah. Igra je bila v režiji g. župnika Vinka Zaletela in je dosegla velik uspeh.

Na povabilo Krščanske kulturne zveze pa so v nedeljo. 16. novembra, prišli gostovat na Koroško igralci Delavskega prosvetnega društva „Svoboda" iz Mengša z Gogoljevo Ženitvijo. Bili so še gostje št. Jakoba v Rožu in Škocjana v Podjuni. Igro so odlično izvedli, tako da je predsednik Krščanskokulturne zveze dr. Prunč v svojem govoru izrazil željo ponovnega obiska iz Mengša.

ZBORNIK SVOBODNE SLOVENIJE za leto 1969

je na razpolago pri vseh stalnih poverjenikih v Argentini. Tudi v Evropo, ZDA Kanado in Avstralijo je že bil razposlan.

Pišejo nam

(V zvezi s člankom „Ženske — kakšen spol?")

„Res je, da so se o zatiranju slovenstva pa o delovanju naše emigracije doma najprej upale pisati žene. Tudi to bo res, da razni slavisti ali literati še danes doma raje molče, ali pa, če že kaj napišejo, napišejo tako, da svetniku in hudiču istočasno prižgejo po eno svečo...

Vendar se mi zdi, da je slika nepopolna, vsaj kar se razpravljanja o nevarnosti za naš jezik tiče. Že pred leti so doma na kongresih jezikoslovcev o tem govorili — moški. Da je doma vsaj ponekod zavel drugačen veter, dá slutiti. Če postavimo samo kot vzorec, pregled Zapiskov v zadnji številki „Prostora in časa". Janez Gradišnik, ki je že prej večkrat trdo spregovoril o zapostavljanju slovenščine s strani Srbov pa žal tudi Slovencev samih... objavlja članek „Slovenščina v javni rabi — pastorka". Tu zvemo med drugim, kako se v mariborskem „Večeru" neki reporter sprašuje, ali je mogoče, da ni nobenega pristojnega organa, ki bi z raznih avtomatov po mestu snel nemške napise in jih nadomestil s slovenskimi. „Ali pa se bo treba zateči h kakšni bolj drastični metodi?"— Iz pripisa pod črto članka je razvideti. da oblasti niso nič ukrenile. da so pa vsaj študentje razumeli, kako se takim stvarem streže. (Nemške napise so pomazali s črno barvo in tako dosegli, da je slovensko podjetje nato vendarle apliciralo slovenske napise...)

Gradišnik dodaja, da pa zdaj nastane problem: „Naši zakonski predpisi namreč varujejo tistega, ki razobeša avtomate z nemškimi napisi, kdor bi pa te napise „prepleskal", bo pa po predpisih kaznovan. Absurd."

Največji absurd je to, da o tem danes, leta 1969, sploh še moremo pisati. Petindvajset let potem, ko smo „premagali nemške naciste in njih domače zaveznike"...

V istem članku je najti tudi misel iz razgovora s Franom Zwitterjem, o tem, „kako se mora na slovenskih osnovnih šolah v Kopru in Piranu poučevati italijanščina kot obvezen predmet prav od prvega razreda naprej, kar preko meje (Trst ali Gorica), nima analogije pri Italijanih na nobeni stopnji njihovih šol..."

Tu bi dodali: ne samo, da to nima nobene analogije...

V isti reviji pod istimi Zapiski je brati tudi te-le vrstice:

„...Naj opozorim na to. da imamo na tem z evropskega stališča gledano miniaturnem koščku zemlje, v tej ubogi Sloveniji, tako ostra in grozljiva socialna nasprotja (m. op.: to piše partijec in ne kak 'neinformiran' emigrant...), da bi lahko rekli, da se srečujeta na teh nekaj kvadratnih kilometrih malone fevdalizem in supercivilizacija... Infiltracija plaže, zoper katero ne znamo narediti ničesar, nam izpodjeda človeško in narodno substanco. V tej zvezi želim opozoriti, **da slovenski jezik niti v obdobju največjega germanizacijskega pritiska ni doživljal takega kvarjenja, kot ga doživlja danes."**

To so besede predsednika odbora za kulturo pri kulturno-prosvetnem zboru slovenske skupščine, ki jih pa razen enega časopisa noben slovenski list, tudi centralni slovenski časopis „Delo". ni objavil... Drugič pa bo zanimivo primerjati te uradne izjave z izjavami raznih naših obiskovalcev domovine, ki ob povratku znajo povedati, kako je „tam" glede slovenščine vse v najlepšem redu.

Tržaška književnika Rebula in Pahor prav tako zadnja leta od časa do časa vlijeta pekočega joda na to našo rano.

Skratka; če so res ženske začele ofenzivo, je pa treba reči, da jo moški še bolj krepko peljejo naprej. Toliko resnici na ljubo.

SLOVENSKO IME V SVETU

„Osvobojenje domovine nam ni samo prva srčna želja, ampak tudi najvažneša naloga naših prizadevanj... Slovence v svobodi, vse brez razlike, naj bodo stari ali novi naseljenci, naj imajo to ali drugo politično prepričanje, samo da ljubijo in spoštujejo osebno svobodo in demokratičen javni red, prosim, da posvečate svojo pozornost in iznajdljivost za to, da bomo čimveč prispevali k skupnemu naporu demokratičnih sil, da se osvobode narodi, ki so sedaj podjarmljeni v sužnosti komunističnih totalitarnih režimov... Pričakujem, da bomo Slovenci izkoristili vsako priliko, da uveljavimo naše ime med svobodoljubnimi narodi, da ne bomo znani le kot mučeniški narod, ampak tudi kot graditelji miru v svobodi in demokraciji.

Dr. Miha Krek za leto 1950

Izrazi sožalja

Zedinjena Slovenija *Buenos Aires, 28. novembra 1969.*

Narodnemu odboru za Slovenijo!

Spoštovani!

Ob nenadni izgubi plemenitega in neustrašenega voditelja slovenskega naroda g. dr. Miha Kreka, predsednika Narodnega odbora za Slovenijo, Vam izreka Zedinjena Slovenija globoko sožalje.

Iskreno čutimo bridkost iztrganja korenine naše narodne rasti, a v obljubah Vsemogočnega se tolažimo, da vplete to rast v krono slave, ki so je deležni oni, kateri Mu nesebično služijo.

Ivanka Krušič
tajnica

Božo Stariha
predsednik

Družabna pravda *Buenos Aires, 30. novembra 1969.*

Spoštovani gospod
Miloš Stare, tajnik Narodnega odbora za Slovenijo

Prosim Vas, da sprejmete in tolmačite tudi ostalim gospodom članom Narodnega odbora za Slovenijo našo globoko sožalje ob smrti predsednika dr. Miha Kreka. Sporočamo Vam tudi, da smo se ga zlasti kot socialnega delavca posebej spomnili na žalni seji naše organizacije dne 28. novembra. Naj mu bo Vsemogočni plačnik za delo, trpljenje in ponižanja, ki jih je moral prenesti kot najvišji narodov predstavnik!

Predsednik DP:
Maks Jan

ŽALNA SEJA DRUŠTVA SLOV. VAS

V torek, 25. novembra ob 20. uri se je vršila v Hladnikovem domu žalna seja društva Slovenska vas, katere so se udeležili tudi predstavniki društvenih odsekov. Na njej se je predsednik društva g. Lovre Jan s toplimi besedami spomnil umrlega predsednika Narodnega odbora za Slovenijo dr. Miha Kreka, kateremu je bila pred letom dni podeljena diploma častnega vaščana naše vasi. Eno prihodnjih nedelj se bo zanj in za pok. ljubljanskega škofa Rožmana, ki je bil tudi naš častni vaščan, darovala spominska služba božja v cerkvi Marije Kraljice. Po izvršeni komemoraciji so vsi navzoči izmolili Očenaš za večni pokoj predsednikove duše.

Namesto venca na grob dr. Mihe Kreka sta darovali družini Peršuh-Rant za tiskovni sklad Svobodne Slovenije 5.000 pesov. Bog plačaj!

XII. mladinski dnevi v Mendozi

I

Zopet so za nami vsakoletni mladinski dnevi v Mendozi. In če jih pregledamo v vsem njihovem obsegu, moramo za velik uspeh izreči Bogu iskreno zahvalo, prirediteljem pa vse priznanje.

Ko so letos z mladinskimi dnevi praznovali tudi dvajsetletnico svojih mladinskih organizacij fantovskega odseka in dekliškega krožka, je bilo nadvse primerno njihovo osnovno geslo, ki je na igrišču v Slovenskem domu med vsemi prireditvami vsem dajalo vest in jim dalo misliti: **Iz zdravih korenin krepko drevo.**

Mladinski dnevi so se pričeli v soboto, 8. novembra ob 8 zjutraj z mladinsko mašo v Slovenskem domu, ki sta jo somaševala č. g. duh. vodja Jože Horn in č. g. Novak iz San Luisa.

Svoj cerkveni nagovor je g. Jože Horn navezal na geslo Mladinski dni. Med drugim je razvijal sledeče misli.

„Letos nam geslo pove veliko resnico, da so za krepko drevo potrebne zdrave korenine. Če hočemi biti veliki, ne po postavi, temveč po duhu, po poslanstvu v svetu, po kulturi, po tem, da bomo sebi, slovenskemu narodu in vsej človeški družbi kaj koristili, moramo pognati globoke korenine, zdrave korenine, moramo iti na globoko. Ni se zadovoljiti s površnostjo in ne ostati v plitvi vodi.

Biti kot človek krepko drevo pomeni danes to, da moramo biti **dobri ljudje;** po srcu dobri, pošteni ljudje, vzgojeni ljudje, zvesti samemu sebi, narodu in Bogu; ljudje, ki čutimo odgovornost za vsako našo misel, ki se nam porodi, in besedo, ki jo spregovorimo, ter za delo, ki ga opravimo, kot za dolžnosti, ki jih opustimo.

Biti krepko drevo kot človek pomeni za nas ljudi tudi to, da imamo zavest in da smo prepričani, da se pretaka po naših žilah slovenska kri, da smo Slovenci ali pa vsaj sinovi in hčere slovenskih staršev. Nikakor se temu odpovedati ne moremo; in bili bi izdajalci slovenskega naroda, če bi to zavest zavrgli in to slovensko kri hoteli zamenjati ali spremeniti v vodo; kajti kri ni voda.

Smo pa tudi otroci nebes in biti krepko in močno drevo kot otroci nebes, pomeni to, da moramo biti dobri krістjani in katoličani, dobri sinovi Kristusove Cerkve, ki v njej in z njo čutimo odgovornost pri delu in poslanstvu, ki ga je zaupal Kristus pri odrešenju človeštva in smo zato z njo apostoli in misijonarji.

Po sv. maši so se vsi navzoči zbrali na igrišču k skupnemu zajtrku, nato pa je sledilo v dvorani zborovanje. Za osrednje predavanje ob letošnjem mladinskem godu se je z vso dobro voljo odzval vabilu fantov in deklet ter prišel med nas č. g. Anton Ogrin, župnik iz Lujana sanluiške province.

Po uvodnih pozdravnih besedah predsednika Fantovskega odseka g. Davorina Hirscheggerja gostu g. župniku Ogrinu in njegovi gospe mami je najprej g. Janez Grintal na kratko orisal zgodovinski nastanek in potek delovanja Fantovskega odseka ter Dekliškega krožka. Spomnil se je vseh predsednikov in predsednic v dobi 20-letnega delovanja.

O poteku dela in življenja v obeh mladinskih organizacijah je poročala gdč. Lenčka Grošelj. Ob vsakoletnih mladinskih geslih je pokazala rdečo vodilno nit, ki je vodila našo mladino skozi dvanajst njenih mladinskih praznikov.

Predsednica Dekliškega krožka gdč. Anica Grintal je nato izrekla toplo zahvalo vsem starejšim, ki so v 20 letih s predavanji, tečaji in vsem drugim sodelovanjem pomagali pri delu v obeh mladinskih organizacijah. Navzoči med naštetimi so prejeli šopke nageljnov. Nato je v imenu deklet, ki so postavljale temelj dekliški organizaciji v Mendozi, govorila gopa Kristina Jerovškova. V svojih bogatih besedah je prikazala vse vrednote, ki so jih bila v 20 letih in so jih še danes deležna dekleta v svoji stanovski organizaciji.

Sledila je osrednja točka zborovanja, govor g. župnika Antona Ogrina, ki je v obliki razgovora razvijal sledeče misli:

Misli iz govora č. g. žup. Antona Ogrina

Govornik je uvodoma zastavil vprašanje, kako to, da kljub vsem občudovanja in priznanja vrednem delu ter uspešnem prizadevanju slovenske emigracija, mladina ni voljna sprejeti ugodne in bogate dediščine. Omenil je, da to ni samo naš edinstven problem, marveč po vsem svetu.

Nujno je, da v mladini nastopi nihanje med dvema poloma. Tehnološki napredek in industrializacija uničujeta človečanske vrednote. Toda v tem medsebojnem konfliktu dveh struj mora biti neka rešitev.

Drugo značilno dejstvo današnje dobe je, da živimo na začetku konca liberalne družbe.

In mladina z obsojanjem kaže na pretirani individualizem ter na hinavstvo, ki še vladata med nami starejšimi.

Živimo torej v dobi velikih družbenih prelomov in sprememb; doživljamo razpad liberalne družbe in nastop novega humanizma.

Težava je v tem, da mladina kljub čutenju teh nasprotujočih in nujnih potreb nima besede pri gradnji novega, boljšega sveta. Krivda je v prevladovanju paternalizma. Potreben pa je za to pravi, odkriti, avtentičen dialog.

Kajti narod mora živeti, ker ima od Boga svoje določeno poslanstvo. In tudi mi v emigraciji smo sestavni del svojega naroda. Če ne bomo skrbeli za tesno povezanost iz preteklosti v sedanjosti za bodočnost, smo zapisani smrti.

Najhujše je, če se je polasti indiferentnost. Včasih ji „čredno" vključevanje in utesnjevanje v stare forme vzbuja nagnjenje k „revoluciji razbijanja".

Lotevata se je cinizem in pasivnost — hippiji. V pozitivnem smislu pa se kaže v mladini „revolucionarno gibanje" za konstruktivno delo, smisel in borbenost za socialne probleme. In prav je, da stremi za temi stvaritvami. A graditi je pa treba na večnih načelih!

Mi starejši z dobro voljo pričakujemo z vami dialoga.

Govornik je po teh splošnih razmišljanjih prešel na naše sloveske probleme. Nakazal je razmerje med domovino in nami in omenil razbitost v političnem, gospodarskem, časovnem in verskem oziru.

Poudaril je veliko važnost, da naša mladina osebno, dejansko, geografsko spozna svojo pravo domovino.

V emigraciji tudi nastajajo problemi in trenja med starimi in mladimi. Prva — starejša emigrantska generacija je iz domovine prinesla svoje fizično in ideološko borbo proti komunizmu.

Vi mladi, pa morate našo slovensko stvar nadaljevati tu, v Argentini. Kot generacija morate slovenskemu narodu dati nekaj zgodovinsko pomembnega.

Mladina dvomi o zadostnosti „samega" ohranjevanja. Če nalogo slovenske emigracije razumemo samo v tem statičnem smislu, v skrbi za ohranitev, potem smo „umirajoči" element.

Toda naše slovensko poslanstvo na svetu mora biti dinamično.

Na tej mladi generaciji je zdaj velika naloga, da izvrši svoje poslanstvo, ki je v tem, da skuša: izkopati čisto slovensko dušo in njene značilnosti, si jih prisvojiti in jih nuditi svojemu argentinskemu okolju.

Govornik je svoje prezanimivo in bogato razmišljanje končal s pozivom na mlajše, naj razumejo starejše, in na starejše, da mladim nudijo priložnost za razgovor. In ne sme ostati zgolj pri razgovoru! Če mladi kažejo tudi voljo za delo, priskočite jim starejši s sodelovanjem na pomoč!

Opozoril je mladino, **naj ne zanemari poslanstva, ki ga ima v Argentini — s svojo slovensko dušo!**

Bo še

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA.— V Sloveniji so nastanili 1000 šolarjev s potresnega ozemlja Bosenske Krajine s svojimi učitelji v počitniškem centru v Savudriji, v zdravilišču Debeli Rtič in v zdravilišču Rakitna.

KOSTANJEVICA.— Gorjupova galerija in Dolenjski kulturni festival v Kostanjevici na Krki sta pripravila I. bienale grafike jugoslovanskih otrok. Komisija, ki so jo sestavljali kipar Slavko Kranjc, umetnosti kritik Vladimir Maležič, predsednik Dolenjskega kulturnega festivala Lado Smrekar, slikar Marijan Tršar in Alenka Gerlovič, je razstavila 122 grafik, od 463.

LJUBLJANA.— Zaradi hude suše — od konca septembra do 8. novembra ni bilo dežja — so slovenske hidroelektrarne morale omejiti porabo toka ter bodo veljale omejitve še nekaj časa. Dežja je namreč bilo premalo, da bi narasel pretok vode. Zaradi omejitve, oz. zaradi pomanjkanja toka porabijo v Sloveniji le 12 milijonov kilovatov ur na dan namesto 14 milijonov. Zaradi omejitve je slovenska industrija imela veliko škodo, predvsem železarna na Jesenicah, na Ravnah in v Celju. Hidroelektrarne namreč delajo samo s četrtinsko zmogljivostjo, termoelektrarne pa seveda s polno. Toda ravno največja slovenska termoelektrarna v Trbovljah stoji zaradi slabe opreme in tako v Sloveniji še bolj čutijo pomanjkanje električne energije.

LJUBLJANA — Po ceniku za l. 1955 je stalo črno lakirano kolo pod imenom Touring 31.235 dinarjev, v letošnjem ceniku pa je zapisana cena 302,50 Din. Tovarna kovinskih izdelkov Rog v Ljubljani producira skoro 60% vseh jugoslovanskih koles. Za leto 1969 računajo, da bo prišlo na trg kar 175.000 Rogovih koles. Ko so pred 20 leti pričeli s produkcijo, so izdelali 7000 koles v prvem letu, v drugem že 12.000 koles, sedaj pa skoro 1000 na dan.

SLOVENJ GRADEC.— V Slovenj gradcu so diabetiki iz šaleške, mislinjske, dravske in mežiške doline ustanovili 9. novembra društvo, ki bi jim pomagalo pri zdravljenju in nabavi zdravil.

MARIBOR.— V vsej Sloveniji je veliko pomanjkanje masti; v treh zasavskih občinah je sploh niso imeli. Prav poseben problem je domača svinjska mast, ki stane (če jo dobiš) 10,65 din za kg, medtem ko je uvožena že po 5,20 din kg. Prav tako ni na trgu sveže slanine, ki jo prodajajo po 8 dinarjev. V Mariboru so razen tega zvišali cene mesnim izdelkom in slanini. Slanino prodajajo sedaj po 9,50 din, prej 7,70, kranjske klobase so podražili od 24,50 din na 28 din, šunkarico od 26 na 30, hrenovke pa od 21 na 23,50 din za kg. Zvišanje cen v Mariboru opravičujejo s stalnim naraščanjem odkupnih cen živine. Mariborske gospodinje so z negodovanjem sprejele povišanje cen ter sedaj Mariborčani romajo v Avstrijo po mast, ker so ugotovili, da je tam neprimerno cenejša in je tudi ne primanjkuje.

Umrli so: V Ljubljani: Dr. Milan Kessler, zdravnik, Josip Steindl, v. tehnik v p., Anton Kogoj, v. poštni uradnik v p., Anton Pugelj, š. upravitelj v p., Dora Inkret, Marija Humek roj. Puhar (97), Ignac Škrabelj, Svito Kosmač, upok., Angela Sešek roj. Gruden, Alojzij Pleš, žel. v p., Ernesta Zajec, roj. Blažica, učit. v pok., Alojzija Kostevc, roj. Fajdiga, Jožefa Jarc, upok., (89), Milena Hladnik, upok., Ciril Kramar, klepar v pok., Ludvik Jesenik, monter v pok., dr. Egon Tomc, novinar, Tildi Blejec roj. Ropač, Ana Šubic roj. Dremelj, Janko Sitar, mizar, dr. France Žekar v. žel. svetnik v pok., Eliza Marinčič-Skalicky, profesorica, Ivana Avbelj roj. Kodrič (80), Cecilija Pajk roj. Sinkovec.

Franjo Ličof, žel. insp. v p., Brezje, Janko Mozetič, upok. Tržič, Matilda Perger, Celje, Marija Martelj, Zg. Dobrava, Marija Nadlišek (Tavčarjeva mama), Vrhnika, Franc Korošec (80), rudar v p., Trbovlje, Pavla Kenda roj. Sršen, Neža Granda (77), Jarše, Jarmila Baxa, Črnomelj, Evfemija Bizjak roj. Turk (85), Nova Gorica, S. M. Simforeza Kovačič, prof., Petrovče, Jožefa Grlica roj. Miklavžin, Celje, Davorin Čebulj, organist (92), Tržišče, Marija Perne roj. Močnik, Trzin, Henrik Cvirk, Vevče, Jakob Marčun, kmet, Radomlje, Franc Poljšak, Šmarje pri Ljdovščini, Ignac Dremelj, Spodnja Draga, Ivan Noč, Jesenice, Ivan Brejant, poštni inšpektor v pok., Lešče, Ivan Raspotnik, klepar v pok., Trbovlje.

Zaključek srednješolskega tečaja

Šolsko leto se bliža koncu. Slovenski srednješolski tečaj ravn. Marka Bajuka je že pred mesecem končal pouk, pred dvema tednoma so bili izpiti in v soboto, 29. novembra je bila zaključna proslava in razdelitev spričeval.

V soboto popoldne so imeli v Slovenski hiši najprej sestanek starši dijakov ter so govorili o problemih, ki se tičejo tako šole kot doma. Ob 16.30 je bila zaključna šolska maša, ki jo je daroval msgr. Anton Orehar. Nato so vsi navzoči profesorji, starši in dijaki posedli v dvorani, kjer je imel glavni govor univ. prof. dr. Vinko Brumen.

Svoje misli o potrebi slovenščine za mladino pa o koristnosti srednješolskega tečaja je izvajal v glavnem iz dveh podob iz Cankarjevega dela: Mater je zatajil in Bela krizantema. Ne smemo zatajiti matere, čeprav je še tako revna, ne sme nas biti sram Slovenije, četudi je daleč in je majhna. Morebiti nam slovenščina ne bo prinesla finančnega bogastva, a je vendar kot bela krizantema v gumbnici reveža veliko duhovno bogastvo in lepota.

Govor dr. Vinka Brumna je vse zelo zajel, kar so mu izrazili z dolgim ploskanjem tako starejši kot mlajši. Nato se je predsednica Sveta staršev ga. Pavlina Dobovšek zahvalila vsem profesorjem za njihovo požrtvovalno delo, posebno pa še dosedanjemu ravnatelju g. Marku Kremžarju, ki je že od vsega početka pred 11. leti vodil tečaj. Obenem je tudi izročila v začetku leta razpisano nagrado za najboljši spis o ustoličenju koroških knezov, ki jo je dobil abiturient Tomaž Debevec. Nato je ravnatelj g. Marko Kremžar razdelil še nagrade najboljšim dijakom vsakega letnika. To so bili: v 1. letniku Marija Repovž, v drugem Marija Loh, v tretjem Marjeta Stariha in v četrtem Minka Debevec. Sledila je še razdelitev spričeval dijakom. ki so končali leto.

Nato pa so se poslovili dijaki petega letnika, abiturienti. Letos je že drugič, da končavajo dijaki popolni petletni program srednješolskega tečaja. V imenu odhajajočih se je vsem profesorjem zahvalila Cvetka Malalanova, v imenu drugih dijakov pa Marko Jerebič. Nato se je še posebej v imenu vseh dijakov zahvalila dosedanjemu ravnatelju g. Marku Kremžarju četrtošolka Minka Debevec in mu izročila v zahvalo šopek nageljnov. G. Marko Kremžar se je zahvalil, obenem pa razložil, zakaj zapušča ravnateljsko mesto. Dejal je, da noben organizem ne sme biti navezan na osebo, ampak — če hoče biti živ — mora biti zmožen presnavljanja in predajanja. Sicer bo on še ostal kot profesor, za novega ravnatelja pa je bil na profesorski seji izvoljen prof. Alojzij Geržinič.

Vsi abiturienti so izročili svojim profesorjem šopek skupaj s svojim Almanahom. Almanah je pravzaprav izraz dela vsega leta. V njem sodelujejo vsi petošolci ali s članki ali z risbami. Abiturienti — 10 jih je — so nam v letošnjem almanahu Med dvema svetovoma — Ante dos mundos, pod vodstvom razrednika g. Pavleta Ranta pokazali sledeče:

Pavla Andrejak: Marko Bajuk — glasbenik; Tomaž Debevec: Pomen ustoličevanja koroških vojvod na Gosposvetskem polju; Martina Jeločnik. Človek na luni — in mi?; Cveta Malalan: Kmet in gaucho v mojih očeh; Terezka Osojnik: Rekreacija; Zofija Pograjc: Križem po Córdobi; Niko Potočnik: Razvoj letalskega prometa; Anica Rode: Čistost jezika; Milena Šenk: Matematika. Zaglavja je narisala Anica Rode, celotno opremo pa omislila Polona Osterc.

Sledili sta še dve točki, ki so jih pripravili dijaki sami. Najprej so Snežna Batagelj, Lučka Pavšer in Bernarda Fink občuteno zapele triglasno neka lepih pesmi, nato pa je sledil kratek zabaven prizor Kislo zelje, ki ga je napisal in naštudiral z dijaki g. Marijan Willenpart.

Za konec pa je Svet staršev pripravil še majhno zakusko, na katero so bil povabljeni vsi profesorji, starši in dijaki.

Vsak teden ena

POMLADNI VETER

Jože Dular

Včeraj je mrzlo sonce
zadnjič krvavo zašlo!
Danes so gore oblakov
zasule nebo.

Od šije nad ognjiščem
je kaplja kanila
— znamenje juga —
pomlad se bo zopet vrnila.

Danes že veter pomladni
čez zemljo hiti,
danes že veter pomladni
preveva zemljò in ljudi.

Žalostne ugotovitve

V nedeljo, 23. nov., se je slovenska skupnost v Buenos Airesu dostojno in prisrčno poklonila spominu svojega škofa dr. Gregorija Rožmana ob desetletnici njegove smrti.

Počastili smo velikega slovenskega moža, našega škofa mučenika, ki je delil svoje trpljenje z našim do konca svojih dni.

Tak občutek, mislim, je bil v vseh pričujočih v dvorani, ki so več ur sledili najprej slovesni maši, nato akademiji, na kateri je mladina s pesmijo in čisto našo govorico počastila svojega umrlega škofa, in ubranemu petju zbora „Gallusa".

S težkim srcem pa moram opozoriti na nekaj nevšečnega, ki zadnje čase vedno bolj moti naše prireditve.

Med akademijo je motil nered v dvorani, posebno govorjenje v zadnjih vrstah. Ljudje, posebno mladi in otroci so prihajali in odhajali. V prostoru pred dvorano so se glasno pogovarjali, smejali, kakor se to dela v gostilni. Vse to ne samo, da je motilo poslušalce, ki niso včasih mogli slediti govorjeni besedi na odru, pač pa je v človeku zbujalo težke misli, težke misli o naši revni srčni kulturi. Resna pevka je po prireditvi potožila: Težko je lepo peti, ko vidiš, kako otroci med pesmijo dvigajo „coca-colo" k ustom.

V opozorilo: Eno je veselica na prostem, drugo je prireditev v dvorani, posebno pa žalostna prireditev svojemu umrlemu škofu.

Otroci niso krivi in ne vedo, da dvorana ni pivnica: Očetje in matere pa naj svoje otroke vzgajajo v potrpežljivosti in odpovedi, saj so nas prav te lastnosti ohranjevale skozi stoletja. Ali naj pustimo, da nas mehkužnost in nespoštovanje svojih velikih mož izbriše iz družine narodov?

Narod, ki ne spoštuje svojih velikih mož, jih ni vreden! (-a-r)

SLOVENCI V ARGENTINI

OSEBNE VESTI

Pred kratkim je končal študije na univerzi El Salvador in dobil naslov profesorja kasteljanščine g. Tine Duh ml. Novemu diplomantu, ki obenem tudi poučuje slovenščino na srednješolskem tečaju v Slovenski hiši, iskreno čestitamo!

Krščena je bila v Slovenski kapeli 30. novembra Marjana Milena Magister, hči g. Albina Magistra ml. in ge. Metke Havelka. Botra sta bila ing. dr. Marjan Magister iz Španije (namestnik g. Albin Magister st.) in ga. Majda Pekol. Krstil je direktor msgr. Anton Orehar.

† **Ciril Golmajer.** V četrtek, 27. novembra je umrl v Buenos Airesu g. Ciril Golmajer. Pokojni je bil rojen 8. septembra 1894 v Ljubljani. Po končani trgovski šoli je stopil leta 1919 v službo pri Gospodarski banki v Ljubljani, kjer je postal šef knjigovodstva. To funkcijo je vršil vse do leta 1945, ko je odšel v begunstvo. Begunska leta je preživel v Spittalu v Avstriji in v Senigaliji v Italiji. V Argentino je prišel maja meseca 1948, kjer je dobil zaposlitev najprej kot nočni čuvaj v tekstilni tovarni Buder pozneje pa je vršil isto službo v Tintoreriji Morón. Leta 1961 je stopil v pokoj in prevzel vodstvo pisarne Zedinjene Slovenije. To službo je vršil do leta 1967, ko ga je maja meseca zadela kap in je moral opustiti to delo. Pred par tedni ga je ponovno zadela kap, na katere posledicah je umrl. Žena ga. Ljuba roj. Vidic pa je umrla aprila 1969. Pokojnik zapušča sina Bogdana in hčer Boženo por. dr. Šimenc. Naj počiva v miru! Vsem sorodnikom iskreno sožalje.

SLOVENSKA VAS

Ob desetletnici blagoslovitve cerkve Marije Kraljice

Slovesnosti, ki so se vršile ob tej priložnosti so bile obširno popisane že v Svobodni Sloveniji z dne 20. novembra. Dodati bi bilo še, da se je na predvečer vršila v dvorani Hladnikovega doma prijateljska večerja, s katero so vaška društva hotela gg. lazaristom dati priznanje za vse njih delo in napore v blagor vasi. V imenu vseh društev je govoril tajnik Slovenske vasi. Po večerji se je vršilo tradicionalno Martinovanje.

SAN MARTIN

Na sestanku Lige Žena-Mati je imela dne 20. novembra v Slovenskem domu v San Martinu gospa Mira Eckerjeva zelo zanimivo predavanje ali bolje rečeno praktični prikaz, kako naj se pripravi slavnostni božični obed. Gospa predavateljica, ki se v kuharski stroki udejstvuje tudi na buenosaireški televiziji, je prinesla na sestanek že pripravljena jedila in je nato nazorno razložila način teh jedil. Razumljivo je, da so jo zbrane gospe poslušale z velikim zanimanjem in ji nato stavile mnogo vprašanj iz kuharskega področja.

KOMEMORACIJA ZA DR. M. KREKOM

bo v nedeljo, 7. decembra, dopoldne v Slovenski hiši

ob 9.30 sv. maša zadušnica

ob 10.30 spominska počastitev z besedo in pesmijo Sodeluje moški zbor Gallusa

ob 11.30 položitev venca pred spomenik žrtvam okupacije in revolucije

Vabljeni vsi Slovenci in Slovenke!

Našemu očetu!

Mesec je že minil, odkar je odšel. Brali smo v listu njegov nekrolog; brali tam in slišali prej, pred njegovim grobom, globoke misli o njegovem krščanskem pojmovanju življenja in njegovem javnem delovanju. Brali pozneje o njegovem idealizmu in o njegovi lojalnosti do idealov, katere je sodil, da so vredni, da jih objame enkrat za vselej in zanje žrtvuje vse, in do oseb, s katerimi je delal.

Radi bi danes napisali nekaj vrstic o njem kot našem očetu.

Bil nam je od vsega začetka našega in prav do konca svojega življenja človek, ki je poleg svojega zunanjega udejstvovanja izpolnil popolnoma tudi svojo očetovsko dolžnost v vsakem trenutku, bodisi doma pred vojno, bodisi v najtežjih časih med vojno in pozneje v begunstvu.

Vsako njegovo dejanje do nas, čeprav lahko še tako enostavno, je bilo vse prepojeno z resnično ljubeznijo do vsakega od nas.

V Matejevem evangeliju stoji, da bomo v jeseni našega življenja sojeni po svoji ljubezni do bližnjega. Prosimo, da naj Bog upošteva v prvi vrsti ravno to njegovo ljubezen do nas in do vseh, s katerimikoli je delal in se razgovarjal in z njimi delil vesele in tudi grenke trenutke.

Učil nas je vse svoje življenje kako živeti in zaradi česa je vredno živeti, s svojim življenjem samim. Učil nas je z zgledom bolj kot pa z besedami, ki so včasih odveč. Njegovo življenje je za nas največje in najboljše poroštvo. Ohranili bomo njegove vrednote in jih predali našim sinovom.

V življenju nam je dokazoval, kako naj kristjan živi in nam s tem dajal velik nauk. Ni nam pa še dal enega, zadnjega in največjega, popolnoma v skladu s tem, kako in za kaj je živel.

Ko je ležal na bolniški postelji, v bolnišnici in zadnji mesec doma, je svojo bolezen — vedel je predobro, na čem boleha in ni tega, da ne bi nikogar preplašil, nobenemu od nas odkril — prenašal popolnoma vdan v voljo Boga, katerega je ljubil, ne da bi se kadar koli pritoževal nad katerim koli od nas vsled katere koli stvari.

S tem, in ko smo videli, kako se počasi in neizbežno poslavljamo od njega in on od nas, smo zapazili, da je nam in našim ženam prav v tistih trenutkih dajal svoj najglobljí zgled in nauk: kako resničen kristjan umira in kako resničen kristjan umre.

Tone, Janez in Bojan Krošelj

Vabilo

Lepo vabimo rojakinje in rojake, ki bi bili voljni pomagati pri socialnem delu naše Zveze (strežba bolnikom, prevoz bolnikov, darovalci krvi, zveza z bolnišnicami, zveza z zdravniki, gmotna podpora i.dr), da se prijavijo pri odbornicah ali na telefonske številke: 60-0643, 99-7837, 781-1897, 658-4013. Primeri bolnih, onemoglih in osirotelih se množe in zahtevajo hitre rešitve. Za naše potrebne smo vsi soodgovorni. Berite članek ge. Anice Kraljeve v prejšnji številki Svobodne Slovenije. Zveza slovenskih mater in žena.

Govor dr. Viktorja Antolina pri proslavi narodnega praznika dne 29. oktobra v Baragovem domu v Clevelandu

1.

Primerno je, da se ob obhajanju 29. oktobra 1969 spomnimo prav posebej največjega našega pesnika Prešerna od čigar smrti je poteklo letos 120 let. Počastiti je treba tudi slovensko univerzo, ki je letos stara pol stoletja.

S Prešernovim pesniškim delom se je naš narod v književnosti povzpel na evropsko in svetovno višino. Z ustanovitvijo slovenske univerze leta 1919 je slovenska znanost, ki je bila takrat že nekaj desetletij na taki višini, dobila mesto, kjer se je mogla razvijati, slovenski narod pa možnost, da svoje izobraženstvo vzgaja v domovini, na domači najvišji učni ustanovi.

Obenem smo Slovenci v tem časovnem sponu — od l. 1848 do 1918 prehodili težko, toda častno pot od I. vega slovenskega narodnega programa do osvoboditve iz Avstro-Ogrske. Leto 1848 je prineslo Prešernu možnost, da objavi svoje zbrane pesmi, ki jih je avstrijska cenzura mnogokrat prepovedala. To leto, ki ga v zgodovini imenujejo pomlad narodov, je prineslo tudi Slovencem nekaj vsaj začasnih svoboščin. Slovenska univerza, ki so jo Slovenci zahtevali vztrajno od tega leta naprej, pa jim je je Avstrija odrekala, je postala resničnost šele, ko smo se rešili iz spon Avstro-Ogrske.

To dejstvo iz naše zgodovine nam ponazori zakon razvoja slehernega naroda: da je svoboda bistveni, neobhodni pogoj narodne rasti in kulturnega razmaha.

II.

Ko se danes s ponosom spominjamo najvišjih dosežkov slovenske kulture, se zamislimo za trenutek ob vprašanjih, kaj je narod, kaj je narodna kultura in kakšen je naš odnos do obeh.

Narod je skupnost ljudi, ki jih veže preteklost, podoben način življenja v sedanjosti ter volja ohraniti in uresničiti svojo skupnost in svoje ideale tudi v prihodnosti z delom in žrtvami v ljubezni in zvestobi.

Narodna kultura pa je celotni način življenja nekega naroda s svojimi posebnostmi, v katerih se razlikuje od drugih narodov. S takimi posebnostmi tvori skupaj z drugimi narodi celotno kulturo človeštva v harmoniji narodnih raznolikosti.

Razviti narod kaže družbeno raznolikost. Ne tvorijo ga izključno le industrijski delavci ali meščanstvo in inteligenca, ne le kmečko ljudstvo. Vsi družbeni sloji so prisotni v narodni skupnosti, vsak ima potrebno in važno nalogo in mesto v njej. Narod je ves razvit le, če ima vse te sloje. Narodno življenje je polno in zdravo samo, če je med njimi razumevanje in živo sodelovanje v svobodi, pravičnosti in prijateljstvu.

Tako je tudi z narodno kulturo: To je celotni način življenja. Pri razvitem, zrelem narodu obsega vse oblike tega življenja: ljudsko pesem in običaje, pa tudi najvišje umetniške stvaritve posameznih umetnikov in znanost; vsakdanji način življenja, moralne vrline, pa tudi slabosti članov naroda, ki prihajajo do izraza v narodu kot celoti.

Biti slovenske narodnosti torej pomeni za slehernega od nas: živo in dejavno čutiti povezanost z vsem narodom in iz njegovo usodo v preteklosti a še bolj v sedanjosti in v prihodnosti. Mi smo Slovenci pomeni: zrasli smo iz slo-

(Nad. na 4. str.)

OBVESTILA

Petek, 5. decembra 1969:

Miklavžev večer v Hladnikom domu ob 20. uri. Tajnik uraduje od 19 dalje.

Sobzota, 6. decembra 1969:

V Slov. domu v San Martinu ob 16 sklep slovenske šole s prireditvijo. Ob 19 pa bo dom obiskal sv. Miklavž (njegov tajnik bo posloval od 15 dalje).

V Slovenski hiši ob 19 zaključek Jegličeve šole in obisk sv. Miklavža.

Miklavževanje v Slovenskem domu v Carapachayu ob 20. uri.

Nedelja, 7. decembra 1969:

Komemoracija za predsednika dr. Kreka v Slovenski hiši. Ob 9.30 maša zadušnica. Nato spominsko zborovanje in polaganje venca pred spomenik žrtev okupacije in revolucije.

Tombola v Slovenski vasi

Na Pristavi v Castelarju zaključek šole in prihod sv. Miklavža ob 19.

Zaključek šolskega tečaja v Carapachayu ob 18.

Miklavževanje v San Justo.

Sreda, 10. decembra 1969:

Seja zveze okrajnih šolskih odborov ob 20 v Slov. hiši.

Petek, 12. decembra 1969:

V Hladnikovem domu ob 19. uri zaključek šolskega tečaja F. I. Baraga s pestro akademijo.

Sobota, 13. decembra 1969:

Seja profesorskega zbora slov. srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka ob 18.

Nedelja, 14. decembra 1969

Sestanek zaupnikov Slov. krščanske demokracije — SLS — ob 10,30 po maši v Slovenski hiši. Zaradi novonastalega položaja prisotnost vseh zaupnikov obvezna.

Sreda, 17. decembra 1969:

Sestanek vaditeljev in vaditeljic ob 20.30 v Slov. hiši.

Nedelja, 21. decembra 1969:

Zveza slovenskih mater in žena prireja tudi letos že tradicionalni božični sestanek. To pot Vas pričakujemo v Našem domu v San Justu. Družine in vsi rojaki iskreno vabljeni.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Za umrlega predsednika Narodnega Odbora za Slovenijo g. dr. MIHA KREKA je še isti dan, ko je prispela žalostna novica med nas, to je 20. nov. t. l., v kapeli Slovenske hiše ob 19.v0 daroval sv. mašo za pokoj njegove duše č. g. msgr. Anton Orehar po naročilu Zedinjene Slovenije ob udeležbi njenih predstavnikov.

Kolonija mladcev in mladenk se prične koncem januarja v dveh etapah: mladci od 30. januarja do 11. februarja in mladenke po 11. februarju. Prijave sprejema Zedinjena Slovenija.

Prav tako so se pokojnika spomnili v soboto, 22. nov. t. l. po vseh šolskih tečajih, ki delujejo pod okriljem Zedinjene Slovenije.

Ciklus predavanj o družbenih vedah

Družabna pravda je podarila po pet različnih slovenskih knjig o družbenih vprašanjih za vsakega udeleženca omenjenega ciklusa. Knjige so na razpolago v pisarni Svobodne Slovenije ter jih interesenti lahko tam dvignejo.

Sanjuška mladina

pripravlja

PRIHOD SV. MIKLAVŽA

skupno z

ZAKLJUČKOM ŠOLE

v nedeljo, 7. decembra ob 17.

Miklavževa pisarna uraduje od 15 dalje

SDO SFZ

MIKLAVŽEVANJE

v soboto, 13. decembra ob 20

v Slovenski hiši

Dekleta in fantje lepo vabljeni!

Dr. FRANC KNAVS

ODVETNIK

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital

T. E. 35-2271

Uradne ure od 17—20

Na telefonu tudi dopoldne (10—12)

Luján, Alte. Brown 100

T. E. 105 ali 516

V petek in soboto od 9—13

Dr. Tone Žužek

ADVOKAT

Uraduje od 17,30 do 19,30 ure.

Ponedeljek, sredo, petek.

Lavalle 2331, 5° p. Of. 10

T. E. 47-4852

UNIV. PROF.

DR. JUAN BLAZNIK

specialist za ortopedijo in travmatologijo

ordinira v torek, četrtek in soboto od 17 do 20

C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed.

Zahtevajte določitev ure na telefonu 49-5855

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires

Pta. baja, ofic. 2

T. E. 35-8827

DRUŽINA v U. S. A.

IŠČE OSEBO ZA OSKRBO DVEH OTROK

Plačano potovanje in 28.000 pesov mesečno.

Znanje angleščine ni potrebno

Informacije v upravi Svob. Slovenije, R. Falcón 4158, tel. 69-9503

Sporočamo vsem članom SLOVENSKE HRANILNICE z. z o. z., da bo od vključno nedelje. 14. decembra 1969, naprej vse dni v tednu, razen ponedeljka, od 9. do 23. odprta „kinta" SLOGA, v ulici Del Cielito 297, Parque Leloir, Villa Udaondo. Vstop na „kinto" je dovoljen samo članom zadruge in njihovim družinam s posebno izkaznico, katero dvignite v zadružni pisarni, Bmé. Mitre 97, Ramos Mejía, v uradnih urah, ob torkih, četrtkih in sobotah od 16 do 20. Cena izkaznici je m$n. 100.—.

Vstopnina v času sezone:

od torka do petka m$n. 100.— za osebo.
sobote, nedelje in prazniki m$n. 150.— za osebo.
Družina z otroki do 18. leta m$n. 200.— oz. 300.—
Sezonska vstopnica m$n. 2.000.— za posameznika in m$n. 4000.— za družino z otroki do 18. leta.

Podrobnejše informacije v zadružni pisarni in pri odbornikih zadruge.

Upravni odbor

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires

T. E. 69-9503

Argentina

Correo Argentino Central (B)

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775

TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 996.221

Naročnina Svob. Slovenije za leto 1969: za Argentino $ 2.700.—. Pri pošiljanju po pošti $ 2.800.—; ZDA in Kanada 13 USA dolarjev; za Evropo pa 15 USA dolarjev za pošiljanje z avionsko pošto. — Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 9 USA dol.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

✝

Vsem prijateljem in znancem sporočamo žalostno novico, da nas je 26. novembra 1969 po kratki bolezni za vedno zapustil naš dobri oče, stari oče, gospod

Ciril Golmajer

Blagopokojnega priporočamo v molitev in blag spomin.

Za njim žalujejo:

hči Božena por. dr. Šimenc in sin Bogdan, oba z družino.

Ramos Mejía — Haedo, 27. novembra 1969.

✝

Sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da nam je umrla v nedeljo, dne 23. novembra, naša predraga mama, gospa

Julijana Zarnik roj. Teran

Pokopali smo jo na pokopališču v San Miguel.

Zahvala č. msgr. Oreharju za molitve in tolažilne besede ob grobu, p. dr. Alojziju Kukovici, misijonarjem de la Consolata, sestram misijonarkam de la Consolata, družini Rupnik, sorodnikom v Argentini, vsem Slovencem iz San Miguela ter vsem, ki so jo spremljali k zadnjemu počitku.

Žalujoči:

V Argentini: mož Viktor; hčerka Kristina por. Jerovšek; sinovi: Vinko, Miha, Andrej, Franci, Ivan; zet: Franc; vnuki: Danica, Betka in Marko.

V Sloveniji: sestri Marija, Tilka in ostalo sorodstvo

TOMBOLA POD KOZOLCEM V SLOVENSKI VASI

NEDELJA 7. DECEMBRA

Glavni dobitek, to je moderno sprejemnico, bo mogoče zamenjati za krasno spalnico ali drugo pohištvo po želji srečnega obiskovalca, ki jo bo zadel. — Število dobitkov presega vsa pričakovanja.

Kozolec je že v delu!

ZAČETEK OB 16 URI

GOVOR DR. ANTOLINA

(Nad. s 3. str.)

venskega kulturnega sveta, iz slovenskega načina življenja, to je del osebnosti vsakega izmed nas, način kako izrazimo svoje človeške kvalitete.

III.

Izmed značilnosti slovenske kulture ali slovenskega narodnega značaja bi rad omenil tri:

Ena je čustvenost. Prešernove pesmi in slovenske narodne pesmi, ki jih nesemo seboj, kamorkoli po svetu gremo, prelepo izražajo to slovensko značilnost. Toplotnost, ki jo doživljamo ob njih, nam ohranja slovensko zavest, povezanost z narodom, ki je brez dvoma globoka povezanost v čustvih.

Toda naša čustvenost nas včasih lahko uspava. Zvestoba narodu v dejanjih je več kot le doživetje čustev.

Druga je dokaj splošna slovenska načelnost. Pomislimo le na to, da so bile pomembne slovenske stranke v preteklosti katoliška, liberalna in socialistična, vse osnovane na svetovnih nazorih. To pomeni, da gremo radi do najosnovnejših idej in poskušamo iz njih izvajati smernice za naše praktično delo — tudi v politiki.

Vendar ima ta naša lastnost svojo nevarnost. Pripeti se nam včasih, da razglasimo za splošno veljavna načela nekaj, kar so le naše osebne ali skupinske ideje ali le začasno primerna vodila pri praktičnem delu. Če se nam k tej varljivi obliki načelnosti primeša še čustvenost, se znajdemo po nepotrebnem, v škodo nas vseh in vsega naroda, v vročih, trajnih prepirih.

Prava načelnost je zvestoba osnovam, čistosti ideala. Katoliška načelnost obsega neomajno zvestobo razodeti resnici, pa tudi ljubezen do bližnjega, spoštovanja dostojanstva človeške osebe, pravičnost in dobrohotnost.

Slovenska načelnost obsega priznanje samobitnosti slovenskega naroda, njegovih naravnih pravic do svobode in samostojnosti v enakopravnosti z vsemi narodi.

Ta načela so dosti trdna, da služijo za osnovo našega dela, in dosti široka, da nudijo skupen temelj sodelovanju vseh Slovencev dobre volje za ohranitev in svobodo naroda.

Tretja značilnost Slovencev se mi zdi naš odnos do dela. Stoletja smo živeli kot narod brez svobode. Slovenski človek se je preživljal s trdim delom, ne z osvojitvami tujih narodov in tujih bogatev, ne z gospodarskim izkoriščanjem ljudi drugih narodnosti. Nasprotno, bili smo sami žrtvovani in izkorikvaliteta, ki smo jo prinesli iz domoviščani. Le s trdim, vestnim delom smo mogli kljub vsemu obstati. Ta slovenska ne, nas odlikuje tudi v svetu in lahko smo ponosni nanjo. Drugi narodi, ki nas poznajo, nas radi tega spoštujejo in nam zaupajo.

Toda morebitna naša marljivost ni dosti združena z velikopotezno podjetnostjo, ki nam bi odpirala večje možnosti v svetu in s tem tudi bolj učinkovito pomoči narodu doma.

Oprostite mi, če navajam te misli ob slovesni narodni proslavi. A zdi se mi, da bi morali narodni prazniki biti podobni v nečem verskim praznikom: v tem namreč, da se ob njih zamislimo, pogledamo vase in v svoje osnove ter tudi iz tega razmišljanja ob proslavi najdemo novih moči za pot v prihodnost.

IV.

Praznik, ki je posvečen Prešernu in obletnici slovenske univerze, pa nam daje še posebej priložnost, da se ozremo na odnose med najvišjimi izrazi slovenske kulture in ljudstvom.

Prešeren je zrasel iz ljudstva. V njegove pesmi, ki so nastale kot biser školjke v trpljenju, so izbrušene v obliki, po vsebini pa so dostopne slehernemu preprostemu človeku. Prešeren je doživljal in čutil usodo svojega naroda kot malokateri pesnik v svetovni literaturi. Ostal je blizu preprostemu kmečkemu ljudstvu s svojo umetnostjo in s svojim življenjem.

Naj nam njegovo delo ostane, ali pa vsaj postane sestavni del naše osebne kulture, naša vez s slovenskim narodom in s slovensko kulturo. Če poznamo njegove pesmi, se vedno znova naužijemo njih lepote, bomo tudi osebno obogateli. A kar velja o Prešernu v najvišji meri, je res tudi o drugih ustvaritvah slovenske umetnosti.

Toda kaj je mogoče reči o živem odnosu in povezavi univerze z ljudstvom in o zanimanju za univerzo tudi pri tistih, ki nimajo univerze ali tudi ne srednješolske izobrazbe?

Ko je eden največjih znanstvenikov v zgodovini, fizik Einstein, obhajal petdesetletnico rojstva, je dobil čestitke z vseh delov sveta, od slavnih znanstvenikov in ustanov, od umetnikov in politikov. Vprašali so ga, katera čestitka mu je napravila največje veselje. Pokazal je pismo preprostega delavca, ki ga osebno ni poznal. Ta mu je napisal: „Ne razumem Vaših teorij, a vem, da ste napravili veliko delo za napredek človeštva. Čestitam k Vaši petdesetletnici."

Zdi se, da ta resnična zgodba lepo ponazori pravo razmerje, o katerem govorimo: preprost delavec, ki ceni delo znanstvenika, in znanstvenik, ki spoštuje delavca, tako da je od vseh čestitk najbolj ponosen prav na njegovo.

Vendar ne gre le za odnos med znanostjo ter ljudstvom, marveč za bolj obsežno in za nas bolj pereče vprašanje: za odnos med izobraženci in ljudstvom med nami v zdomstvu. V naši preteklosti so izobraženci izhajali zvečine iz preprostega ljudstva in so se k temu tudi radi vračali. S tem so opravljali pomembno kulturno in narodno delo.

Toda nekaj let sem se v emigraciji marsikateri izobraženec odmika ljudstvu. Če se zapiramo vase, se izobraženci odrekamo tistemu stiku s slovenstvom, ki je najbolj neposreden in živ stik s slovenskim ljudmi, ki nam je življenjsko potreben. Obenem pa odrekamo našim ljudem doprinos, ki smo ga dolžni, do katerega imajo neko pravico.

Karel Mauser je zapisal pred kratkim, da je „vsak intelektualec dolžan, da iz svojega področja neprestano prinaša v dnevno življenje svojih ljudi tisto, kar nas vse čase druži in nas bo družilo v večnosti — to je duha." Za njim in z njim ter, upam, tudi z Vami, ponavljam danes ta poziv slovenskim izobražencem.

Treba pa je, da imamo vsi razumevanje za delo zlasti slovenskih kulturnih ustvarjalcev v emigraciji. Njihov položaj ložaj ni lahek. V domovini, ki bi jih morala priznati, jih podpirati in jim biti hvaležna, se o njihovem delu molči po diktatu komunistične partije. Ali ni zato tem bolj na nas, da njihove ustvaritve poznamo in se ob njih sami kulturno dvigemo? Tako svoje slovenstvo ne le ohranjamo, marveč tudi poglabljamo, skupaj z njimi, ki so nosilci svobodnega slovenskega kulturnega dela v svetu, ko politični komisarji kulture v domovini tako delo ovirajo.

V sodelovanju vseh pri ohranjevanju in rasti slovenske kulture se nam naše slovenstvo ne bo zoževalo v ideje in zamisli skupin in skupinic. Imelo bo široko osnovo, odprto bo vsem resničnim vrednotam, tukaj v svetu in doma. Razlike med nami se ne bodo sprevrgale v jalove prepire, marveč bodo izraz raznolikosti, ki je bogastvo v svobodi in harmonija, ki kaže skupnost narodne kulture.

Le na ta način bomo imeli kaj resnično dobrega nuditi mlademu rodu, ki dorašča v tujini, pa mu je često težko spoznati velike slovenske vrednote sredi naših medsebojnih težav.

Naša zvestoba slovenstvu je zvestoba slovenskemu narodu. Izpričali smo jo tudi s svojim odhodom iz domovine, ki jo duši komunistična diktatura. Danes ob prazniku slovenske osvoboditve izpod Avstrije, ob spominu na velikega Prešerna in na slovensko univerzo svojo zvestobo slovesno obnavljamo.

Ne moremo je izraziti bolje kot s trdno izpovedjo, da hočemo za slovenski narod svobodo, polno svobodo, kulturno in politično, ki bo prinesla našemu narodu enakopravnost z vsemi narodi, kot je srečno želel in pel Prešeren:

Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan,
ko, koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
ko rojak prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak.